

amikor megtelepedett Nagy-Kállóban s élete végeig féltve őrizte legnagyobb titkát: katonakori regényes szerelmének emlékezetét. Daliás őrmester volt, amikor bleszeretett az ezredesnek leánya. A szerelem tragikusan végződött; az apa parancsára feleségül kellett ugyan vennie szerelmesét, de el is távolították őt tőle nyomban, örökre. Ebből a regényes házasságból született Andráscsik Zsuzsika — ő volt a különös egyéniségű Andráscsik Sámuel féltve őrzött titka. Mindenki szívtelennek, zsugorinak mondotta ezt az embert, aki valójában kettős életet élt. Ott-hon, a második családjában egészen más ember volt, mint amikor titokban meglátogatta Zsuzsikát. Akkor megnyilatkozott a lelke: jóság, szeretet áradt ki belőle. Ez a kettős élete teszi különösen érdekessé egyéb tulajdonságain kívül, amelyek nagyon jellemzik a régi nyiri dzsentrik életmódját. Halálakor nagy meglepetést okozott a végrendelete: a senkitől sem ismert Andráscsik Zsuzsikára hagyta egész vagyonát. Ez a végrendelet indítja meg valójában a regény meséjét, amelyből kiemelkedik Andráscsik Zsuzsika kedves alakja és szerelmének története.

Az érdekesebb alakokon kívül inkább a mese levegője élteti ezt a regényt, nem pedig a benne történő események. Poézist, hangulatokat áraszt ez a levegő és kibékít bennünket a mese egy és más naivságával. Ujabb íróink, akik regényírásban is megpróbálják az erejüket, általában kevés gondot fordítanak a mese helyes megalkotására s inkább a részletek kidolgozásában és a hangulatkeltésben igyekeznek remekelni. Pedig, hiábavaló minden fáradozás ebben a munkában: a kenyérsütéshez liszt kell, a regényíráshoz pedig mese. Krudy Gyula ebben a regényben már megközelítette a regényírás művészetét s már ez a megközelítés is nagy érdem. A mese vázának megácsolása egyébként is csak gyakorlat és gondosság munkája s amit most még nem kaptunk meg tőle, még bőven megkaphatjuk a jövőben. Tömegfestése, az élet örök mozgását, változását és élelenségét láttató mese-hátttere, amelyből a jellemző epizód-alakok emelkednek ki, itt-ott olyan íróművészetről tesz tanuságot, hogy szívesen megbocsátjuk miatta olvasás közben a feltűnőbb technikai hiányosságokat, annál inkább, mert a regényen szétáradó költészet is ott marad a lelkünkben.

L. E.

TUDOMÁNY ÉS IRODALOM.

Andráscsik öröksége.

A Nyír vidékének borongásra készítő szelid, poetikus hangulatai áradnak szét Krudy Gyula írásaiban. Aki már járt a Nyír vidékén, jól ismeri ezeket a hangulatokat. A vidék nem vadregényes, nem változatos; busongó fűzfák, szerény ákácok álldogálnak, hajladoznak a szélben és békák kuruttyolnak a nád között. Ne menjen az oda, aki a természet szépségeiben akar gyönyörködni, de aki a magányosság-keltette poetikus érzéseket kedveli, meg fogja ott találni a lelkét megrezgető hangulatokat. Az emberek is olyanok ott, mint maga a vidék: szótlanak, elmélikedők és érzelmeseek. Krudy Gyula ezen a vidéken töltötte ifjuságát, onnan szakadt ide, de azok a hangulatok, amelyek akkor régen átszűrődtek a lelkén, soha sem hagyták el; poéta ő és a borongó érzések embere. Már első könyveiben is az agadta meg az olvasóinak és a kritikusaiknak figyelmét, hogy a költő érzelmességével és az író képzelő-művészetével rajzolta meg a Nyír embereit, akik még ma sem vesztek el régi romantikus voltukat.

Most hosszabb regényben figyelhetjük meg Krudy Gyula írásmódjának ebbeli sajátosságát. Uj regénye: „Andráscsik öröksége“, a tipikus alakoknak egész sorát vezet elénk s habár a mese, amit szőnek, nem mindenütt lelhel életet, nem mindenütt nyújt új és meglepő fordulatokat, ezek az emberek mindig érdekesek maradnak. Számos epizóddal van tarkítva a regény hosszu, romantikus helyzetekben bővelkedő meséje. Az előttük elvonuló alakok között az odavetett vonásokkal megrajzolt nagykállói Andráscsik Sámuel alakul ki képzeletünkben a legelevenebben, pedig voltaképpen már a regény kezdetén meghal. Érdekes nyiri ember ez; típusa a régi vármegyeyi uraknak. Kalandos életet szakított félbe,